

Ljubodrag Simonović
E-mail: comrade@orion.rs

OKTOBARSKA REVOLUCIJA

Ukoliko se pođe od Marksovog shvatanja istorije, da li Oktobarska revolucija ima istorijsku legitimnost? Po Marks, nije svaka egzistencijalna kriza kapitalizma istorijska pretpostavka za socijalističku revoluciju, već samo ona koja se zasniva na tome da su proizvodni (svojinski) odnosi postali kočnica za razvoj proizvodnih snaga i da su se protivurečnosti kapitalizma razvile do kraja. Društveni uslovi su nužan, ali ne i dovoljan uslov za revoluciju. Tek kada su stvoreni odgovarajući istorijski uslovi socijalistička revolucija je moguća. Po Marks, eventualna socijalistička revolucija u carskoj Rusiji imala bi istorijsku legitimnost ukoliko bi bila iskra koja će upaliti vatru socijalističke revolucije u najrazvijenijim kapitalističkim zemljama Evrope. Drugim rečima, tek pod uticajem emancipatorskog nasleđa najrazvijenijih kapitalističkih zemalja, koje bi u socijalističkoj revoluciji došlo do svog punog izraza, revolucija u nerazvijenim kapitalističkim zemljama mogla bi da poprimi karakter socijalističke revolucije.

Imajući u vidu Marksovo shvatanje socijalističke revolucije, u carskoj Rusiji 1917. nisu postojali istorijski uslovi za socijalističku revoluciju, već su postojali istorijski uslovi za građansku i anti-kolonijalnu revoluciju, kao i društveni uslovi za radničku i seljačku pobunu. U carskoj Rusiji egzistencijalna kriza nije nastala zato što su proizvodni odnosi postali kočnica za razvoj proizvodnih snaga, već pre svega zbog rata. Umesto da su se protivurečnosti kapitalizma razvile do kraja na osnovu ekonomske krize kapitalizma koja je uslovljena zaustavljanjem razvoja proizvodnih snaga, one su se razvile na osnovu opšte društvene krize stvorene ratom. Rat, kao najpogubniji oblik klasnog ugnjetavanja radnika i seljaka od strane kapitalista, uslovio je da se klasni sukob do te mere zaoštri da se pretvorio u klasni rat. Pogibija miliona radnika i seljaka, porazi na frontu, nemaština i masovno umiranje od gladi stvorili su takvu egzistencijalnu krizu koja je uslovlila opštu pobunu seljaka i radnika koju su boljševici usmerili ka revolucionarnim promenama. U carskoj Rusiji,

zahvaćenju vihorom Prvog svetskog rata, nisu postojali istorijski uslovi, ali su postojali egzistencijalni i na toj osnovi politički uslovi za socijalističku revoluciju.

Nisu boljševici srušili rusko carstvo. Oktobarska revolucija nije bila uzrok, već posledica propasti ruskog carstva, isto kao što Minhenska revolucija nije bila uzrok propasti nemačke monarhije, već njena posledica. Poraz u ratu sa Japanom, kao i građanska revolucija iz 1905. godine, koju su Romanovi ugušili u krvi, nagovestili su propast carske Rusije do koje je došlo u Prvom svetskom ratu i građanskoj Februarskoj revoluciji iz 1917. godine. Boljševici nisu gradili Sovjetski Savez na temeljima ruske carevine, već na njenim ruševinama.

Ukoliko se ima u vidu da je za Marksa najvažniji kriterijum za određivanje istorijske legitimnosti određenog poretka to da li on omogućava razvoj proizvodnih snaga, onda Oktobarska revolucija ima prvorazrednu istorijsku legitimnost. U carskoj Rusiji nije postojao autonomni razvoj kapitalizma. Carska Rusija bila je kolonija Zapada i njen ekonomski razvoj bio je podređen ekonomskoj ekspanziji Zapada. Anti-kolonijalni karakter Oktobarske revolucije imao je sudbinski značaj jer je omogućio samostalni razvoj SSSR-a i time razvoj školstva, nauke, privrede, vojne industrije... Na toj osnovi Sovjetski Savez je od zaostale agrarne zemlje ubrzo postao razvijena industrijska zemlja. Oslanjajući se isključivo na sopstvene snage i u potpunoj ekonomskoj izolaciji, SSSR je 20 godina nakon Oktobarske revolucije postao prva naučna i druga ekonomska sila sveta, a u toku Drugog svetskog rata (uprkos gubitku preko 25 miliona građana) najjača vojna sila na svetu koja je uništila preko 75% vojnih efektivna nacističke Nemačke i zauzela Berlin.

U svetlu postajanja kapitalizma totalitarnim destruktivnim poretkom, Oktobarska revolucija dobija novu dimenziju. *Ukoliko se istorijski razvoj čovečanstva sagledava u egzistencijalnom kontekstu, i ukoliko se ima u vidu da se razvoj kapitalizma zasniva na uništenju prirode i čitavih naroda, Oktobarska revolucija ima prvorazrednu istorijsku legitimnost.* Njen najvažniji kvalitet je u tome, što je ukinula kapitalizam i na taj način kolonijalnu dominaciju najrazvijenijih kapitalističkih sila nad Rusijom i sprečila da se u Rusiji, kao i u drugim zemljama u kojima je pod njenim uticajem došlo do radničkih revolucija, proivurečnosti kapitalizma kao ekocidnog i genocidnog poretka razviju do kraja, a to znači da kapitalizam uništi prirodnu životnu sredinu u Rusiji i narode koji su u njoj živeli. *Da nije bilo Oktobarske revolucije i da nije stvoren Sovjetski Savez sa njegovim ekonomskim, naučnim i vojnim potencijalima,*

slovenski (i azijski) narodi doživeli bi u 20. veku istu onu sudbinu koju su doživeli severnoamerički starosedeoci u 19. veku. Hitlerov *Drang nach Osten* samo je nastavak genocidnog pohoda kapitalističkog Zapada na Istok koji je započeo u drugoj polovini 19. veka u vreme industrijske revolucije u Nemačkoj i u Prvom svetskom ratu, i nastavio se povodom izbijanja Oktobarske revolucije. Intervencionističke trupe sa Zapada nisu „branili“ rusko carstvo, već je obračun s boljševicima bio izgovor kapitalističkom Zapadu da se obračuna sa stvaralačkim potencijalima ruskog naroda (u tom kontekstu s ruskom građanskom klasom) s ciljem da se spreči da Rusija postane sila koja će biti u stanju da se suprotstavi Zapadu u borbi za dominaciju na svetskom prostoru. U krajnjem, intervencionističke države nisu nastojale da sačuvaju rusku državu, već da je podele na protektorate, kao što su to učinili sa Kinom, u arapskom svetu, Africi, Južnoj Americi i na Balkanu. Odnos Zapada prema Rusiji zasnivao se na vladajućem principu monopolističkog kapitalizma „Uništi konkurenciju!“, što znači da je imao ekocidno-genocidnu prirodu. Tako je i danas. Zapad podržava samo one političke snage u Rusiji koje nastoje da Rusiju pretvore u koloniju najmoćnijih kapitalističkih korporacija Zapada koje teže uništenju bioloških, stvaralačkih i slobodarskih potencijala ruskog naroda.

Što se tiče humanističke legitimnosti Oktobarske revolucije, ona je omogućila besplatno obrazovanje za sve, što je dovelo do iskorenjivanja nepismenosti koja je u carskoj Rusiji iznosila preko 80% stanovništva; opštu i besplatnu zdravstvenu zaštitu; punu zaposlenost, osmočasovno radno vreme i humanizovanje radnih uslova; podjednako vrednovanje rada muškaraca i žena (što ni danas ne postoji u najrazvijenijim kapitalističkim zemljama); sticanje prava glasa i drugih političkih prava od strane žena; obezbeđivanje besplatnog stanovanja... Ono što je najvažnije, ukinut je rad dece koja su u carskoj Rusiji, kao i na Zapadu, radila i 14 sati dnevno. U toku industrijalizacije Engleske, SAD, Francuske, carske Rusije i drugih kapitalističkih zemalja u fabrikama i rudnicima od iscrpljenosti, bolesti i gladi umrlo je na desetina miliona dece. Što se tiče humanističke legitimnosti građanskih revolucija, Francuzi i danas slave Francusku građansku revoluciju iako je u njoj procentualno gledano poginuo daleko veći broj građana nego u Oktobarskoj revoluciji, s tim da je preko 36 000 pripadnika aristokratskih porodica ubijeno tako, što im je javno odsečena glava giljotinom! Šta je sa Prvim svetskim ratom, koji su izazvali kapitalisti da bi „prevazišli“ ekonomsku krizu kapitalizma, u kome je

poginulo preko 20 miliona radnika i seljaka i još toliko bilo ranjeno; u kome su od gladi i bolesti umrli milioni dece, a kao neposredna posledica rata izbila je „španska groznica“ koja je u Evropi pruzrokovala smrt preko 20 miliona ljudi? Zar to nije zločin kapitalista? Oktobarska revolucija imala je humanističku prirodu i po tome, što je izvukla ruski narod iz klanice Prvog svetskog rata i sprečila pogibiju miliona ljudi.

Lav Trocki, komandant Crvene armije, objavio je tridesetih godina 20. veka knjigu „*Izdana revolucija*“ u kojoj je doveo u pitanje socijalistički karakter post-revolucionarnog SSSR-a polazeći od revolucionarnih ideala Oktobarske revolucije. On ne dovodi u pitanje istoričnost Revolucije i obračunava se s političkim voluntarizmom partijske vrhuške koji je doveo do izvitoperenja ideala i obračuna s ciljevima Revolucije. Oktobarska revolucija je, po Trockom, imala istorijsku legitimnost kao socijalistička revolucija jer je bila masovna radnička revolucija, dok je u post-revolucionarnom periodu došlo do izvitoperenja ciljeva Revolucije tako što je partijska vrhuška prigrabila vlast koju su osvojili radnici u Revoluciji i postala od radnika otuđena moć. Trocki ne shvata da je priroda Revolucije uslovila i prirodu post-revolucionarnog zbivanja. To ne znači da nisu postojale alternativne političke ideje, ali nisu postojale političke snage koje su bile dovoljno snažne da usmere tok zbivanja u drugom pravcu. Pobuna radnika u Kronštatu tipičan je primer. Sagledavajući taj događaj kroz ne-istorijsku prizmu, pojedini teoretičari suprotstavljaju voluntarizmu partijske vrhuške revolucionarni romantizam i pretvaraju radničku klasu SSSR-a s početka 20. veka u mitološku snagu koja predstavlja otelotvorenje ne samo emancipatorskog nasleđa klasne borbe radničke klase najrazvijenijih kapitalističkih zemalja Zapada, već i humanističkih ideala koje je Marks postavio kao ideju vodilju radničkom pokretu. Po tom shvatanju, samim tim što su radnici i seljaci bili u stanju da vojno pobeđu buržoaziju (i intervencionističke snage sa Zapada) bili su u stanju i da stvore socijalističko društvo. Zapravo, zbacivanje sa vlasti buržoazije i osvajanje vlasti bio je samo prvi korak u izgradnji socijalističkog društva koje je trebalo da bude pravi rezultat socijalističke revolucije.

„Kult Partije“ i „kult Vođe“, koji su stvoreni već u toku Revolucije, bili su mogući jer nisu postojali istorijski uslovi za istinsku socijalističku revoluciju. Postojala je revolucionarna partija, ali nije bilo revolucionarne radničke klase. Pobuna radnika i seljaka krenula je „odozdo“, ali je revolucija krenula „odozgo“. Fanatizam revolucionarnog voluntarizma zasnivao se na tome, da je ljudskim

naporom trebalo premostiti jaz koji je delio zaostalu carsku Rusiju od razvijenog industrijskog Zapada. Lenjin tvrdi: „Socijalizam je elektrifikacija plus industrijalizacija!“ Stvarnost zaostale carske Rusije, razorene Prvim svetskim i građanskim ratom, trebalo je „prilagoditi“ onim istorijskim uslovima koji su bili neophodni da bi nastalo (i opstalo) socijalističko društvo. *Socijalizam u SSSR-u nije nastao na vrhuncu razvoja kapitalizma, što znači kao plod istorijskog i u tom kontekstu sveukupnog društvenog razvoja, već je politički zasnovani „projekat“ koga je trebalo da realizuje Partija.* Partijska vrhuška dobila je i bukvalno status „socijalnih inženjera“ čiji je zadatak bio da „izgrade socijalizam“ u SSSR-u, pri čemu su „radne mase“ postale sredstvo za izvršenje tog zadatka. Jedna od najvažnijih Lenjinovih političkih teza iz tog vremena je da „od kapitalizma treba uzeti sve ono što pruža mogućnost za razvoj socijalizma“. Mehanicistička priroda ovakvog načina razmišljanja ukazuje na neistorijsku prirodu „izgradnje socijalizma“ u SSSR-u. Voluntarizam partijske vrhuške, instrumentalizovan u obliku državnog aparata, bio je pre svega uslovljen time što kapitalizam nije bio iskorenjen u Revoluciji. Borba protiv restauracije kapitalizma bila je strateški orijentir vladajućeg poretka sve do njegove propasti.

Samo dotle dok je razvijao proizvodne snage vladajući poredak u SSSR-u imao je istorijsku legitimnost. U trenutku kada je državna svojina postala glavna prepreka za ekonomski razvoj on je postao balast. Umesto da je došlo do „popravne“ socijalističke revolucije, u kojoj će radnici zbaciti s vlasti korumpiranu birokratiju i neposredno preuzeti upravljanje proizvodnjom i sveukupnim procesima društvene reprodukcije, nosioci izvršne vlasti izvršili su državni udar koji je doveo do restauracije kapitalizma i do pretvaranja SSSR-a u koloniju najmoćnijih kapitalističkih zemalja Zapada. Ono što nije uspela da uradi ni nacistička Nemačka, uspela je da uradi „crvena buržoazija“ u vidu odnarođene i korumpirane vrhuške Komunističke partije: da uništi SSSR. Umesto da je novouspostavljena privatna svojina dovela do razvoja proizvodnih snaga, ona je dovela do sveopšte pljačke i do ekonomskog, naučnog, ekološkog i biološkog propadanja SSSR-a. Uništenje SSSR-a i „uvođenje“ kapitalizma bez masovnijeg suprotstavljanja radničke klase, bilo je moguće jer je, s jedne strane, vladajuća politička struktura bila u potpunosti otuđena od radnih slojeva i imala neprikosnovenu vlast, i, s druge strane, jer su u SSSR-u radnici u vidu apstraktnih „građana“ izgubili klasnu samosvojnost i time sposobnost da kao organizovana politička snaga utiču na društvena zbivanja. Razbijanje SSSR-a

od strane „crvene buržoazije“ bio je, zapravo, sudbonosni poraz radničke klase SSSR-a - od koga do danas nije uspela da se oporavi. Uništenje SSSR-a, kao i uništenje Jugoslavije, bio je završni oblik uništavanja emancipatorskih potencijala socijalističkog poretka i uspostavljanje kapitalističke diktature nad radnicima.

Uprkos sve radikalnijim zahtevima za promenom, sve dublja egzistencijalna kriza koju stvara kapitalizam kao totalitarni poredak destrukcije sve dramatičnije desetkuje humanističku viziju budućnosti. Svi izvlače mačeve. Jedni da ubiju, drugi da se brane. Umesto esencije, egzistencija postaje neprikosnoveni imperativ. Vladajuće kapitalističke korporacije Zapada dovele su čovečanstvo na ivicu provalije i borba za opstanak vodi se na ivici ponora. Oni koji su najslabiji prvi će pasti u provaliju i zauvek nestati. To je glavni razlog što se u Rusiji, uprkos zločinima staljinističkog režima, ponovo stvara „kult Staljina“. Sve dublja kriza Zapada i na njoj zasnovana sve agresivnija politika koja je usmerena na uništenje milijardi „prekobrojnih“ i na otimanje tuđih teritorija, dovodi do toga da u Rusiji prvorazredni značaj dobijaju one istorijske ličnosti koje su uspele da izgrade ekonomsku, naučnu i vojnu moć Rusije i da se suprotstave Zapadu. Staljin je simbol pobedničke, što pre svega znači, egzistencijalne moći ruskog naroda i to je ono što ga čini popularnim. Isto je sa Lenjinom. Ne samo socijalni (klasni) karakter, već pre svega anti-kolonijalna priroda Oktobarske revolucije i temelji ekonomske, naučne i vojne moći koji su u njoj postavljeni, predstavlja osnov Lenjinove popularnosti u Rusiji, kao i u onim zemljama koje se bore protiv savremenog imperijalizma. Kada se veliča carska Rusija, imaju se pre svega u vidu periodi njene najveće državotvorne moći. U tom kontekstu, provorazredni značaj dobija Petar Veliki.

x x x